

Наукові перспективи
Видавнича група

ВІСНИК науки та освіти
ISSN 2786-6165 (online)

серії: філологія, культура і мистецтво,
педагогіка, історія та археологія, соціологія

Bulletin of Science and Education

№ 3(33) 2025

Видавнича група «Наукові перспективи»
Християнська академія педагогічних наук України

«Вісник науки та освіти»

*(Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія»,
Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)*

Випуск № 3(33) 2025

Київ – 2025

Publishing Group «Scientific Perspectives»

Christian Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine

"Bulletin of Science and Education"

*(Series" Philology ", Series" Pedagogy ", Series" Sociology ",
Series" Culture and Art ", Series" History and Archeology")*

Issue № 3(33) 2025

Kiev – 2025

**«Вісник науки та освіти (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка»,
Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та
археологія»)»: журнал. 2025. № 3(33) 2025. С. 2230**

*Рекомендовано до видавництва Всеукраїнською Асамблеєю докторів наук з державного управління
(Рішення від 31.03.2025, № 10/3-25)*

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України 10.10.2022
№ 894 журналу присвоєні категорії "Б" із історії та археології
(спеціальність - 032 Історія та археологія) та педагогіки
(спеціальність - 011 Освітні, педагогічні науки)**

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 23.12.2022
№ 1166 журналу присвоєна категорія Б з філології (спеціальність -
035 філологія)**

Журнал видається за підтримки Інституту філософії та соціології Національної академії наук Азербайджану, Всеукраїнської асоціації педагогів і психологів з духовно-морального виховання та Всеукраїнської асамблеї докторів наук з державного управління

Журнал публікує наукові розвідки з теоретичних та прикладних аспектів філології, соціології, науки про освіту, історії, археології, а також, культурології та мистецтвознавства з метою їх впровадження у сучасний науково-освітній простір.

Цільова аудиторія: вчені, лінгвісти, літературознавці, перекладачі, мистецтвознавці, культурознавці, педагоги, соціологи, історики, археологи, а також, інші фахівці з різних сфер життєдіяльності суспільства, де знаходиться застосування тематика наукового журналу

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), Research Bible, міжнародної пошукової системи Google Scholar

Головний редактор: Гурко Олена Василівна - доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри англійської мови для нефілологічних спеціальностей Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, (Дніпро, Україна)

Редакційна колегія:

- ✚ Александрова (Верба) Оксана Олександрівна – доктор мистецтвознавства, доцент, професор кафедри теорії музики Харківського національного університету імені І. П. Котляревського, (Харків, Україна)
- ✚ Афонін Едуард Андрійович - доктор соціологічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, (Київ, Україна)
- ✚ Булатов Валерій Анатолійович - старший викладач кафедри дизайну Українського гуманітарного інституту, член спілки дизайнерів України
- ✚ Вакулик Ірина Іванівна - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри журналістики та мовної комунікації Національного університету біоресурсів і природокористування України (Київ, Україна)
- ✚ Волошенко Марина Олександрівна – доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри психології та соціальної роботи, Національний університет "Одеська політехніка" (Одеса, Україна)
- ✚ Вуколова Катерина Володимирівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри романо-германської філології та перекладу Білоцерківського національного аграрного університету (Біла Церква, Україна), доцент Дніпровського відділення центру наукових досліджень та викладання іноземних мов Національної академії наук України, Дніпро, Україна (Дніпро, Україна)
- ✚ Головна Алла Василівна - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології і перекладу Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- ✚ Гончарук Віталій Володимирович – к.пед.н., старший викладач кафедри хімії та екології «Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини», (м. Умань, Україна)
- ✚ Ісайкіна Олена Дмитрівна - кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії та документознавства Національного авіаційного університету, член Спілки краєзнавців України (Київ, Україна)

- Вільчинська Т.П., Вільчинський О.К.** 139
*РЕЦЕПЦІЯ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ В РЕГІОНАЛЬНІЙ
ПРЕСІ (на матеріалі публікацій у тернопільській газеті «Вільне
життя плюс»)*
- Вільчинська Т.П., Вільчинський О.К.** 149
*КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ САКРАЛЬНО-ХТОНІЧНОГО В УКРАЇНСЬКІЙ
БАРОКОВІЙ ТРАДИЦІЇ (на прикладі концепту-образу «чорт»)*
- Воробей О.С., П'янтас М.М.** 162
*ТЕАТР АБСУРДУ В КОНТЕКСТІ КИТАЙСЬКОЇ ТЕАТРАЛЬНОЇ
ТРАДИЦІЇ*
- Вискушенко С.А.** 177
*ПРОБЛЕМИ СТАНДАРТИЗАЦІЇ ТЕРМІНІВ У МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ
ДОСЛІДЖЕННЯХ*
- Голубовська І.В., Підгурська В.Ю.** 186
*«ТУГА ЛЮДСЬКОГО СЕРЦЯ ПО НЕЗАБУТНЬОМУ»: ХУДОЖНЯ
СВОЄРІДНІСТЬ ЛЕГЕНДИ «СВАНГІЛЬД-КНЯЗІВНА» НАТАЛЕНИ
КОРОЛЕВОЇ*
- Гончарук В.А., Кириченко В.Г., Богуславська Л.Г.** 199
*ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧОГО АНАЛІЗУ
УКРАЇНСЬКОЇ ПОЕЗІЇ: ПЕРСПЕКТИВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ*
- Горобець А.В.** 216
*ТЕХНОЛОГІЯ СНАТГРТ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ПРИ
ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІН «УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЕТНОКУЛЬТУ-
РОЛОГІЯ» Й «ІНОЗЕМНА МОВА»*
- Гоца Н.М., Павленко О.В., Сорочан О.В.** 229
*СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ ГРАМАТИЧНО-СИНТАКСИЧНИХ
КОНСТРУКЦІЙ В АНГЛО-УКРАЇНСЬКИХ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ
ДОГОВОРАХ*
- Деньга О.А., Ісаєнко Т.В.** 242
*АЛГОРИТМИ РОБОТИ З ПІСЕННИМ МАТЕРІАЛОМ НА УРОКАХ
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ*
- Дубік С.Р., Мафтин Н.В.** 256
*ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ НА УРОКАХ ПОЗАКЛАСНОГО
ЧИТАННЯ З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ (НА МАТЕРІАЛІ ЗБІРКИ
ВАЛЕРІЯ ПУЗІКА «З ЛЮБОВ'Ю – ТАТО»)*

УДК 81'255.4:811.111:811.161.2:347.4

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-3\(33\)-229-241](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-3(33)-229-241)

Гоца Наталія Михайлівна кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії і практики перекладу, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль, тел.: (097) 960-13-84, <https://orcid.org/0000-0001-7296-3306>

Павленко Ольга Вячеславівна кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англійської мови технічного спрямування №1, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», м. Київ, тел.: (097) 908-65-85, <https://orcid.org/0000-0003-3233-6361>

Сорочан Олександр Васильович асистент кафедри лінгвістики та перекладу, факультету іноземних мов, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, тел.: (099) 295-40-71, <https://orcid.org/0000-0003-3617-2552>

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ ГРАМАТИЧНО-СИНТАКСИЧНИХ КОНСТРУКЦІЙ В АНГЛО-УКРАЇНСЬКИХ ЦИВІЛЬНО- ПРАВОВИХ ДОГОВОРАХ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню граматично-синтаксичних особливостей перекладу цивільно-правових договорів з англійської на українську мову. Мета представленого дослідження полягає у виявленні граматично-синтаксичних особливостей таких текстів, аналізі перекладацьких прийомів та визначенні шляхів збереження стилістичної і юридичної еквівалентності в українському перекладі. Основну увагу зосереджено на таких граматичних явищах, як умовний спосіб, пасивний стан та інфінітивні конструкції. Встановлено, що переклад умовних конструкцій здійснюється через точне відтворення їхньої логічної структури, що забезпечує коректне вираження умов виконання зобов'язань. Трансформація пасивного стану в активний або неозначено-особовий стиль сприяє підвищенню читабельності та відповідності стандартам юридичного тексту. Інфінітивні конструкції, залежно від їх функціонального значення, підлягають адаптації з метою збереження точності та семантичної еквівалентності.

У процесі дослідження було застосовано комплексний підхід, що включав методи граматичної та стилістичної адаптації, функціональної еквівалентності та трансформації конструкцій. Результати дослідження демонструють, що використання зазначених граматичних та синтаксичних прийомів, є ключовим для збереження юридичної сили тексту та досягнення комунікативної мети. Їх застосування сприяє не лише точному відтворенню змісту, але й збереженню відповідності юридичним вимогам і нормам мови перекладу. Результати дослідження також показали, що використання стратегій граматично-синтаксичної адаптації дозволяє не лише зберегти юридичну точність, але й досягти більшої природності та зрозумілості українського тексту. Крім того, виявлено, що контекстуальний аналіз є вирішальним при виборі перекладацьких стратегій, оскільки дозволяє враховувати специфіку кожного конкретного договору.

Це важливо для забезпечення ефективної міжкультурної комунікації та уникнення можливих юридичних непорозумінь, що можуть виникати через неточності або неправильне трактування термінів та конструкцій. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на вивчення особливостей перекладу специфічних типів цивільно-правових договорів, з акцентом на аналіз та уніфікацію відповідної юридичної термінології, а також на дослідженні шляхів відтворення модальних дієслів у юридичних договорах.

Ключові слова: юридичний переклад, цивільно-правові договори, граматично-синтаксичні особливості, умовний спосіб, пасивний стан, інфінітивні конструкції, перекладацькі прийоми, адаптація, функціональна еквівалентність.

Hotsa Nataliia Mykhailivna PhD in Philology, Associate Professor at the Department of Theory and Practice of Translation, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Ternopil, tel.: (097) 960-13-84, <https://orcid.org/0000-0001-7296-3306>

Pavlenko Olha Viacheslavivna PhD in Pedagogics, Associate Professor at the Department of English Language of Technical Direction No. 1, National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute", Kyiv, tel.: (097) 908-65-85, <https://orcid.org/0000-0003-3233-6361>

Sorochan Oleksandr Vasyliovych Assistant of the Department of Linguistics and Translation, Faculty of Foreign Languages, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi, tel.: (099) 295-40-71, <https://orcid.org/0000-0003-3617-2552>

PECULIARTIES OF TRANSLATING GRAMMATICAL-SYNTAX FEATURES OF ENGLISH-UKRAINIAN CIVIL LAW CONTRACTS

Abstract. The article is devoted to the study of grammatical and syntactic features of the translation of civil law contracts from English into Ukrainian. The purpose of the presented study is to identify the grammatical and syntactic features of such texts, analyze translation techniques, and determine ways to preserve stylistic and legal equivalence in Ukrainian translation. The main focus is on such grammatical phenomena as the subjunctive mood, passive voice, and infinitive constructions. It has been established that the translation of conditional constructions is carried out through the exact rendering of their logical structure, which ensures the correct expression of the conditions for the fulfillment of obligations. The transformation of the passive voice into the active or indefinite personal style helps to increase the readability and compliance with the standards of the legal text. Infinitive constructions, depending on their functional meaning, are subject to adaptation in order to maintain accuracy and semantic equivalence.

In the research process, a comprehensive approach was applied, including methods of grammatical and stylistic adaptation, functional equivalence, and transformation of constructions. The results of the study demonstrate that the use of these grammatical and syntactic techniques is key to preserving the legal force of the text and achieving the communicative goal. Their use contributes not only to the accurate reproduction of content, but also to maintaining compliance with legal requirements and norms of the target language. The results of the study also showed that the use of grammatical and syntactic adaptation strategies allows not only to preserve legal accuracy, but also to achieve greater naturalness and clarity of the Ukrainian text. In addition, it was found that contextual analysis is crucial when choosing translation strategies, as it allows taking into account the specifics of each specific contract.

This is important to ensure effective intercultural communication and avoid possible legal misunderstandings that may arise due to inaccuracies or misinterpretation of terms and constructs. Further research may be aimed at studying the peculiarities of translating specific types of civil law contracts, with an emphasis on the analysis and unification of relevant legal terminology, as well as on studying ways of reproducing modal verbs in legal contracts.

Keywords: legal translation, civil law contracts, grammatical and syntactic features, conditional mood, passive voice, infinitive constructions, translation techniques, adaptation, functional equivalence.

Постановка проблеми. Договір, як продукт юридичного дискурсу, є цілісним документом, що відображає чітко структуровану інформацію,

засновану на універсальних стандартах. У контексті міжнародних відносин, де правові системи різних країн взаємодіють, виникає потреба в юридичному перекладі. Ця спеціалізована галузь охоплює тексти правового характеру, забезпечуючи обмін юридичною інформацією між різними мовними спільнотами. Юридичний переклад вимагає не лише лінгвістичної, а й правової компетенції для точного відтворення юридичної сили оригіналу. Його складність зумовлена впливом на політичну, культурну та соціальну сфери, що підкреслює його важливість для розвитку правової системи, культурного обміну та збагачення людського досвіду [3, С. 11]. Таким чином, якісний юридичний переклад є невід'ємною складовою забезпечення ефективності міжнародних договорів, оскільки гарантує адекватне розуміння та виконання їхніх положень сторонами з різних правових та культурних середовищ.

Цивільно-правові договори, як складова юридичного дискурсу, відіграють ключову роль у регулюванні міжнародних правових відносин, встановлюючи права, обов'язки та відповідальність сторін [9, С. 102]. Такі види договорів, як інструмент регулювання міжнародних правових відносин, вимагають при перекладі не лише лексичної, але й граматично-синтаксичної еквівалентності. Їх переклад передбачає точне збереження юридичного змісту та стилістичної формальності, що робить адаптацію текстів до норм цільової мови складним завданням. Особливості англomовних договорів, зокрема широке використання умовного способу, пасивного стану та інфінітивів, значно відрізняються від української мовної системи, що ускладнює процес перекладу. Враховуючи це, **актуальність** дослідження зумовлена необхідністю розробки ефективних методів перекладу договорів, які б враховували мовно-правові особливості кожної зі сторін і забезпечували їхню юридичну автентичність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Галузь юридичного перекладу привертає значну увагу як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, які підкреслюють його міждисциплінарний характер, що об'єднує лінгвістичні, правові та культурологічні аспекти. Зокрема, дослідження І. Шумило та Т. Сніци (2016) зосереджуються на труднощах забезпечення семантичної точності та подоланні культурних розбіжностей у перекладі між різними правовими системами.

Важливість граматичної точності та відповідності правовим стандартам підкреслюється у працях І. Бойка (2017), де висвітлюються вимоги до оформлення юридичних документів і точності використання термінології. Н. Гудкова (2022) аналізує лексико-граматичні особливості перекладу договорів, акцентуючи на відповідності юридичним стандартам міжнародного права.

Особливу увагу приділено специфіці перекладу різних видів правничих текстів. Так, О. Доценко (2018) розглядає способи перекладу міжнародних договорів, підкреслюючи важливість точності у збереженні змісту і термінології. В. Гайдай (2016) аналізує переклад судових рішень, зазначаючи необхідність врахування процедурних аспектів, які відрізняються залежно від правової системи.

Зарубіжні дослідники, зокрема М. Морріс (1995), С. Сарцевіч (1997), І. Сімоннес та М. Крістіансен (2019), значно доповнюють теоретичну базу юридичного перекладу. С. Сарцевіч пропонує сучасні підходи до інтеграції лінгвістичних і правових аспектів перекладу, а І. Сімоннес і М. Крістіансен аналізують сучасні виклики та інноваційні методи у галузі перекладу правничих текстів.

Мета статті полягає у виявленні граматично-синтаксичних особливостей таких текстів, аналізі перекладацьких прийомів та визначенні шляхів збереження стилістичної і юридичної еквівалентності в українському перекладі. Предметом розвідки є граматично-синтаксичні конструкції англomовних цивільно-правових договорів, а об'єктом – процес їхнього перекладу українською мовою. Джерельною базою дослідження послугували тексти англomовних договорів та їх переклади українською мовою, а саме Grant Agreement (Договір надання гранту), Contract Agreement (Договір підряду) та Додаток до нього.

Виклад основного матеріалу. Представлене дослідження охопило три ключові граматично-синтаксичні категорії, що відіграють вирішальну роль у юридичних текстах та їх перекладі: умовний спосіб, пасивний стан та інфінітивні конструкції. Ці категорії відіграють ключову роль у формуванні юридичного дискурсу, забезпечуючи чіткість, однозначність і логічну структуру текстів правничих документів, цивільно-правових договорів зокрема. Також вони забезпечують юридичну точність, регламентують взаємовідносини між сторонами та фіксують права й обов'язки в чітко визначених умовах [9, С. 28]. Їх вибір як об'єкта дослідження пояснюється специфічними функціями, які ці категорії виконують у правовому тексті. У процесі перекладу часто виникає необхідність адаптації граматичних конструкцій відповідно до норм мови-реципієнта. Це вимагає від перекладача глибокого розуміння як мовних особливостей, так і правових систем обох культур [10, С. 46]. Недостатнє врахування цих аспектів може призвести до викривлення змісту документа або втрати його юридичної сили.

Розглянемо використання та особливості відтворення кожної із зазначених категорій на конкретних прикладах.

У цивільно-правових договорах використання **умовного способу** є ключовим для визначення зобов'язань сторін та дозволяє врегулювати

ризиків та невизначеності [11, С. 67]. Переклад умовних конструкцій повинен відтворювати не лише лексичне значення, але й функціональну роль у визначенні умов договору. В англійській мові це реалізується через конструкції *in the case of*, *if*, *in the event*, які вводять умовні речення, що визначають права та обов'язки сторін. Переклад цих конструкцій українськими еквівалентами у *разі*, *якщо*, *у випадку* є лінгвістично обґрунтованим, оскільки вони передають аналогічне значення умовності [6, С. 70–73]. При перекладі необхідно враховувати контекст та стилістичні особливості української юридичної мови, щоб забезпечити точність та адекватність. Наприклад:

1) ***In the event of*** any delay in the delivery against the dated stipulated in the Contract [GA]. – **У разі** будь-якої затримки доставки на дату, передбачену Договором.

2) ***If it is discovered that the shipped goods do not correspond in respect of quantity or quality to the Contract conditions, the Buyer should inform the Seller about the discrepancy by e-mail*** [12]. – **Якщо** виявиться, що відвантажені товари не відповідають за кількістю або якістю умовам Договору, Покупець повинен повідомити Продавця про невідповідність електронною поштою.

3) ***In the event of*** any delay in the delivery against the dated stipulated in the Contract [...] [12]. – **У разі** будь-якої затримки доставки на дату, передбачену Договором [...].

4) ***In the case of*** breach of delivery date, indicated in the para. 5.2 of the present contract, the Seller will pay the Buyer penalty [13]. – **У разі** порушення дати поставки, зазначеної в параграфі. 5.2 цього договору, Продавець сплачує Покупцеві штраф¹⁰.

В англійських цивільно-правових договорах конструкція ***should + infinitive*** часто використовується для вираження обов'язку з меншим ступенем категоричності, ніж *must*, або для вираження рекомендації чи припущення [4, С. 76]. Тому при перекладі зазвичай вживаються слова *слід*, *варто*, *повинен*, або ж конструкції у *випадку*, *якщо*, *якби*, *якщо* на початку речення. Натомість, форма ***would + infinitive*** використовується для позначення умовних ситуацій або гіпотетичних дій, і тому перекладається з використанням дієслів умовного способу, таких як *був би*, *могло б*, що дозволяє точно передати умовний характер висловлювання [6, С. 71–72]. Наприклад:

1) ***Should the Parties fail to come to agreement within 30 (thirty) days.*** – **Якщо** Сторони не досягнуть згоди протягом 30 (тридцяти) днів.

¹⁰ Усі ілюстрації дібрано з Grant Agreement, Contract Agreement та Amendment to Grant Agreement; переклад власний.

2) *Knowledge of requirements of Ukrainian legislation concerning design, construction and works supervision issues **would be** an advantage [13]. – Знання вимог українського законодавства щодо питань проектування, будівництва та нагляду за роботами **було б** перевагою.*

У цивільно-правових договорах **пасивний стан** використовується для зміщення акценту з виконавця дії на саму дію або її результат, що є типовим для юридичного дискурсу, де важлива об'єктивність та безособовість [6, С. 146–148]. Це дозволяє зосередити увагу на юридичних наслідках дії, а не на тому, хто її вчинив, що є критично важливим для забезпечення правової визначеності та неупередженості. Юридичний дискурс характеризується високим ступенем формалізації та об'єктивності, тому використання пасивного стану дозволяє уникнути суб'єктивності та зосередитися на юридично значимих фактах. У цивільно-правових договорах важливо не те, хто вчинив дію, а те, які юридичні наслідки вона спричинила.

Аналіз перекладацьких стратегій, що використовуються при перекладі цивільно-правових договорів, показав, що існує кілька основних способів відтворення пасивного стану з англійської на українську мову:

1. Конструкція *бути + дієприкметник пасивного стану минулого часу*. Цей спосіб є найбільш буквальним і часто використовується для збереження формальної відповідності оригіналу:

1) *List of organizations of all forms of ownership to which the project experience **was transferred** [12]. – Список організацій усіх форм власності, яким **було передано** досвід проекту.*

2) *Number of parties concerned to whom the information on the successful implemented partnership model **was disseminated** [14]. – Кількість зацікавлених сторін, на які **було поширено** інформацію про реалізовану успішну модель партнерства.*

2. Дієслово із суфіксом *-ся (-сь)*. Ця стратегія є поширеною в українській мові для відтворення пасивного стану, особливо в тих випадках, коли виконавець дії невідомий або неважливий:

3) *[...] then this **will be considered** grounds to suspend any further disbursement of Funds [14]. – [...] то це **буде вважатися** підставою для призупинення будь-яких подальших виплат Коштів.*

3. Дієслово в активному стані в неозначено-особових реченнях. Цей метод дозволяє змістити акцент на дію, не вказуючи на конкретного виконавця, що відповідає функції пасивного стану в оригіналі:

3) *The Amended and Restated Deed of Guarantee, Indemnity and Project Support **was signed** by the Enterprise and the Bank on 17 August 2019 [13]. – Адміністрація м. Тернополя та Банк 17 серпня 2019 року **підписали** Акт*

гарантії, відшкодування збитків і супровід проекту з внесеними до нього поправками і в новій редакції.

4) The location for the second biomass boiler **was selected** on the basis of the current heat and hot water loads of boiler houses during heating and non-heating seasons, availability of suitable premises and space for a biomass warehouse of the required size [13]. – Місце розташування другого котла на біопаливі **обрали** виходячи з поточних навантажень теплової та гарячої води котелень протягом опалювального та неопалювального сезонів, наявності відповідних приміщень та простору для складу біомаси необхідних розмірів.

4. Використання неозначено-особових речень є ефективним способом відтворення пасивного стану, особливо коли важливо підкреслити безособовість дії:

5) [...] of the circumstances that **are regarded** as force majeure [14]. – [...] Обставин, які **вважають** форс-мажором.

У випадках, коли англійському дієслову в пасивному стані відповідає українське перехідне дієслово, трансформація пасивного стану в активний є поширеною перекладацькою практикою. Така заміна зумовлена стилістичними міркуваннями, спрямованими на забезпечення природності звучання українського тексту, а також необхідністю відтворення смислового або логічного наголосу, присутнього в англійському реченні. Наприклад:

3) [...] when the agreement of both Parties on such fulfilment and instructing to commence the Works **is received by the Contractor** [14]. – [...] **коли Підрядник отримав** згоду обох Сторін на таке виконання та вказівку розпочати Роботи.

У цивільно-правових договорах інфінітив виражає зобов'язання, умови, цілі та наміри сторін. Інфінітив, як нефінітна форма дієслова, виконує різні синтаксичні функції, що визначає стратегії його перекладу. Переклад **інфінітивних конструкцій** у цивільно-правових договорах вимагає диференційованого підходу, зумовленого їхнім різноманітним функціональним навантаженням [6, С. 99–103].

1. Окрім вираження призначення, необхідності, можливості та майбутньої дії, **інфінітив у функції означення** може також вказувати на умову, за якої дія може бути виконана, обмеження дії або надавати додаткову характеристику предмету чи особі. У юридичних текстах, де точність і однозначність є критично важливими, використання підрядних означальних речень для перекладу інфінітива у функції означення дозволяє уникнути неоднозначного тлумачення, чітко визначити права та обов'язки сторін та забезпечити юридичну силу договору. Інфінітив у функції

означення часто відтворюється підрядним означальним реченням, що містить модальне дієслово (виражає можливість або обов'язок) або дієслово майбутнього часу. Це дозволяє точно відтворити семантику інфінітива, який вказує на призначення або необхідність дії. Наприклад:

1) *In consideration of the payments **to be made** by the Employer to the Contractor as indicated in this Agreement, the Contractor hereby covenants with the Employer to execute the Works [...] [12]* – Беручи до уваги платежі, **які повинен здійснити** Замовник Виконавцю, як зазначено в цій Угоді, Підрядник цим укладає договір із Замовником щодо виконання Робот [...].

2. **Інфінітив у функції додатка** зазвичай відтворюється без суттєвих змін, шляхом використання інфінітива або підрядного додаткового речення. Така стратегія забезпечує збереження синтаксичної структури та семантичної еквівалентності. Наприклад:

2) *The Employer hereby covenants **to pay** the Contractor in consideration of the execution and completion of the Works [13].* – Замовник цим зобов'язується **виплатити** Підряднику з огляду на виконання та завершення робіт.

3. **Інфінітив у сполученні з fail або failure** виражає заперечення або невдачу спробу, вимагаючи використання особової форми дієслова в заперечній формі. Ця трансформація відтворює значення невиконання дії, що є критичним у юридичних зобов'язаннях. *Fail* та *failure* несуть негативну конотацію, вказуючи на порушення очікувань, що в юридичному контексті стосується невиконання зобов'язань. Використання заперечної форми дієслова чітко передає значення невдачі, забезпечуючи точність перекладу. При перекладі юридичних текстів слід враховувати контекст, оскільки залежно від нього використовуються різні заперечні форми. Наприклад:

3) *Any worker who **fails to cooperate** with the Contactor or **fails to take** reasonably care of themselves or others and placing them at risk of injury or ill health, shall be removed from the project site [14].* – Будь-якого працівника, який **відмовляється** співпрацювати з Підрядником або **не проявляє обережності** щодо себе або інших і піддає їх ризикам травми або погіршення здоров'я, необхідно усунути з будівельного майданчика.

4) *If the Contractor **has failed to give** early warning of a delay or has failed to cooperate in dealing with a delay, the delay by this failure shall not be considered in assessing the new Intended Completion Date [12].* – Якщо Підрядник **не надав** своєчасне попередження про затримку або не сприяв вирішенню проблеми затримки, затримка через ці причини не враховується при оцінці нової Очікуваної дати завершення.

5) *the Project Manager gives Notice that **failure to correct** a particular Defect is a fundamental breach of Contract and the Contractor fails to correct it*

within a reasonable period of time determined by the Project Manager [12]. – Керівник проєкту повідомляє, що **нездатність виправити** певний дефект є суттєвим порушенням Договору, і Підрядник не виправляє його протягом обґрунтованого періоду часу, визначеного Керівником проєкту.

Як видно із наведених вище прикладів, методи перекладу, використані для слів *fail* та *failure*, є ефективними для відтворення задуму. Вони використовують контекстуальний переклад, функціональну еквівалентність та семантичну точність, щоб забезпечити ясність та точність перекладу. Заперечення виражається через частку *не* перед дієсловами та префікс *не-* перед іменниками. Дієслова можуть бути в минулому або теперішньому часі залежно від контексту, а абстрактні іменники використовуються для вираження відсутності певної якості або здатності.

Проаналізовані вище способи перекладу граматично-синтаксичних явищ у цивільно-правових договорах згруповані та представлені у Рис. 1.1.

Граматичне явище	Функція	Варіант перекладу
Умовний спосіб (<i>in the case of, if, in the event</i>)	Визначення умов виконання зобов'язань, врегулювання ризиків	У разі, якщо, у випадку
should + infinitive	Вираження обов'язку (менш категорично, ніж <i>must</i>), рекомендація, припущення	Слід, варто, повинен, у випадку, якщо, якби, якщо
would + infinitive	Позначення умовних ситуацій, гіпотетичних дій	Був би, могло б
Пасивний стан	Зміщення акценту на дію або її результат, об'єктивність, безособовість	Бути + дієприкметник пасивного стану минулого часу, дієслово із суфіксом <i>-ся</i> (<i>-сь</i>), дієслово в активному стані в неозначено-особових реченнях, неозначено-особові речення
Інфінітив у функції означення	Вираження призначення, необхідності, можливості, майбутньої дії, умови, обмеження, характеристики	Підрядне означальне речення з модальним дієсловом або дієсловом майбутнього часу
Інфінітив у функції додатка	Доповнення до дієслова	Інфінітив або підрядне додаткове речення
Інфінітив у сполученні з <i>fail</i> / <i>failure</i>	Вираження заперечення або невдалої спроби	Особова форма дієслова в заперечній формі

Рис. 1.1. Функціонування та способи перекладу граматично-синтаксичних конструкцій

Висновки і перспективи подальших досліджень. Переклад цивільно-правових договорів з англійської на українську мову вимагає високої кваліфікації перекладача, оскільки передбачає не лише лінгвістичну, а й юридичну точність. У процесі перекладу пасивний стан, що використовується для акцентування дії, а не виконавця, може відтворюватися різними граматичними способами, залежно від контексту. Інфінітивні конструкції, функції яких варіюються від означення до додатка, також вимагають диференційованого синтаксичного підходу. Умовні та інверсійні конструкції, що виражають умови, обов'язки та рекомендації, потребують ретельного аналізу для збереження їхнього граматичного та юридичного значення. Загалом, ефективний переклад цивільно-правових договорів передбачає глибоке розуміння граматичних структур, синтаксичних зв'язків та юридичної термінології.

Результати дослідження показали, що використання стратегій граматично-синтаксичної адаптації дозволяє не лише зберегти юридичну точність, але й досягти більшої природності та зрозумілості українського тексту. Зокрема, трансформація пасивного стану сприяє активізації тексту, що є важливим для юридичних документів, де чіткість і ясність викладу мають першорядне значення. Крім того, виявлено, що контекстуальний аналіз граматичних конструкцій є вирішальним при виборі перекладацьких стратегій, оскільки дозволяє враховувати специфіку кожного конкретного договору.

Додатково, дослідження виявило, що використання українських юридичних кліше та усталених граматичних конструкцій сприяє підвищенню легітимності перекладеного договору. Адекватне відтворення синтаксичних особливостей оригіналу дозволяє зберегти автентичність граматичної структури тексту. Також, важливим є врахування відмінностей у граматичних системах мов, що вимагає від перекладача не лише лінгвістичних, але й міжмовних знань. Вибір перекладацьких стратегій повинен ґрунтуватися на комплексному аналізі граматичних та синтаксичних структур тексту, враховуючи його юридичну специфіку.

Подальші дослідження повинні бути спрямовані на розробку уніфікованих підходів до граматично-синтаксичного перекладу, що сприятиме підвищенню якості юридичного перекладу.

Література:

1. Бойко І. В. Особливості перекладу юридичних документів та їх оформлення. URL : http://www.kamts1.kpi.ua/sites/default/files/files/boiko_osoblyvost_perekladu.pdf
2. Гайдай В. В. Особливості перекладу судових рішень як виду юридичних текстів. Держава та регіони. 2016. Вип. № 3–4 (46–47). С. 48–51.

3. Гоца Н., Цимбрило С., Шайнер Г. Особливості англо-українського перекладу термінологічної лексики текстів юридичних договорів. *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Серія: Філологічні науки (Мовознавство). 2023. Вип 20. С. 10–14.

4. Гудкова Н. М. Особливості перекладу договорів і контрактів: лексико-граматичний аспект. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Філологія». 2022. Вип. 15 (83). С. 74–78.

5. Доценко О. Способи англо-українського перекладу текстів міжнародних договорів. URL : repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/21620.

6. Основи перекладу: граматичні та лексичні аспекти: Навч. посібник за ред. В. К. Шпака. К.: Знання, 2005. 310 с.

7. Шумило І., Сніца Т. Особливості перекладу юридичних текстів. *Філологічний дискурс*. 2016. Вип. 4. С. 266–272.

8. Morris, M. *Translation and the Law*. John Benjamins Publishing, 1995. 337 p.

9. Robertson C. D. *Multilingual Law: A Framework for Analysis and Understanding*. London : Routledge, 2016. 292 p.

10. Sarcevic, S. *New Approach to Legal Translation*. Kluwer Law International B.V., 1997. 308 p.

11. Simonnæs, I., Kristiansen, M. *Legal Translation: Current Issues and Challenges in Research, Methods and Applications*. Frank & Timme GmbH, 2019. 410 p.

ІЛЮСТРАТИВНИЙ МАТЕРІАЛ

12. Grant Agreement for District Heating – Priority Investment Programme Revision and Preparation of Project Restructuring – PHI Support and Construction Supervision in Ukraine. URL: https://teplo.te.ua/blog-single.php?id_news=188.

13. Contract Agreement for replacement of district heating pipes. URL: <https://www.helen.fi/globalassets/lampo/kaukol%C3%A4mm%C3%B6n-ylleiset-sopimusehdot-01-2024-eng.pdf>.

14. Amendment № 1 to Contract Agreement. URL: https://teplo.te.ua/blog-single.php?id_news=188.

References:

1. Boiko, I. Osoblyvosti perekladu yurydychnykh dokumentiv ta yikh oformlennia [Peculiarities of legal documents translation and formatting]. Retrieved from: http://www.kamts1.kpi.ua/sites/default/files/files/boiko_osoblyvost_perekladu.pdf [in Ukrainian].

2. Haidai, V. (2016). Osoblyvosti perekladu sudovykh rishen yak vydu yurydychnykh tekstiv [Peculiarities of translation of court decisions as a type of legal texts]. *Derzhava ta rehiony*, 3–4, 48–51 [in Ukrainian].

3. Hotsa, N., Tsymbrylo S., Shainer H. (2023). Osoblyvosti anglo-ukrainskoho perekladu terminologichnoi leksyky tekstiv iurydychnykh dohovoriv [Peculiarities of English-Ukrainian Translation of Terminological Lexicon in Legal Agreement Texts]. *Naukovyi Visnyk Drohobyskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka*. Seriya: Filolohichni nauky (Movoznavstvo). Vyp 20, 10–14 [in Ukrainian].

4. Hudkova, N. M. (2022). Osoblyvosti perekladu dohovoriv i kontraktiv: leksyko-hramatychnyi aspekt [Peculiarities of treaties and contracts translation: lexical and grammatical aspect]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu “Ostrozka akademiia”*. Seriiia “Filolohiia”, 15 (83), 74–78 [in Ukrainian].

5. Dotsenko, O. (2019). Sposoby anhlo-ukrainskoho perekladu tekstiv mizhnarodnykh dohovoriv [Methods of English-Ukrainian translation of texts of international treaties]. *Molodyi vchenyi*, 6 (70). URL: repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/21620 [in Ukrainian].

6. Osnovy perekladu: hramatychni ta leksychni aspekty (2005). [Fundamentals of Translation: Grammatical and Lexical Aspects]. Navch. posibnyk za red. V. K. Shpaka. K.: Znannia, 2005. 310 s. [in Ukrainian].

7. Shumylo, I., Snitsa, T. (2016). Osoblyvosti perekladu yurydychnykh tekstiv [Peculiarities of legal texts translation]. *Filolohichniy diskurs*, 4, 266–272 [in Ukrainian].

8. Morris, M. (1995). *Translation and the Law*. Amsterdam: John Benjamins Publishing.

9. Robertson, C. D. (2016). *Multilingual Law: A Framework for Analysis and Understanding*. London : Routledge.

10. Šarčević, S. (1997). *New Approach to Legal Translation*. The Hague – London – Boston: Kluwer Law International B. V.

11. Simonnæs, I., Kristiansen, M. (2019). *Legal Translation: Current Issues and Challenges in Research, Methods and Applications*. Berlin: Frank & Timme GmbH.

ILLUSTRATIVE MATERIAL

12. Grant Agreement for District Heating – Priority Investment Programme Revision and Preparation of Project Restructuring – PHI Support and Construction Supervision in Ukraine. URL: https://teplo.te.ua/blog-single.php?id_news=188.

13. Contract Agreement for replacement of district heating pipes. URL: <https://www.helen.fi/globalassets/lampo/kaukol%C3%A4mm%C3%B6n-yläiset-sopimusehdot-01-2024-eng.pdf>.

14. Amendment № 1 to Contract Agreement. URL: https://teplo.te.ua/blog-single.php?id_news=188.